

Απόρρητο των Επικοινωνιών: Η ελληνική εμπειρία

Χρήστος Δουληγέρης

*Πανεπιστήμιο Πειραιώς και
Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών
cdoulig@unipi.gr*

Ημερίδα ΤΕΕ-ΔΣΑ, ΥΜΕ 1 Ιουνίου 2006

- Το απόρρητο στη νομοθεσία
- Η ΑΔΑΕ
- Αρμοδιότητες της ΑΔΑΕ
- Έλεγχοι που πραγματοποιούνται από την ΑΔΑΕ
- Παραχθέν έργο – δημοσιευμένοι Κανονισμοί
- Ενιαία Στρατηγική Ασφάλειας Δικτύων και Πληροφοριών
- Συζήτηση

- **Αρθρο 19 παραγρ.1 του Συντάγματος**
  - «το απόρρητο της κάθε είδους επικοινωνίας είναι απόλυτα κατοχυρωμένο και η άρση του επιτρέπεται μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις»

- **N. 2225/94 *«Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις»***
  - μέτρα για την διασφάλιση της επικοινωνίας
  - κυρώσεις σε περίπτωση παραβιάσεων
  - ακολουθητέα διαδικασία για τις περιπτώσεις άρσης απορρήτου.

- Σύσταση της Αρχής βάσει του 3115/03
- προς εκπλήρωση συνταγματικής επιταγής.
- Η ΑΔΑΕ στελεχώθηκε (πρώτα με τη σύσταση της ολομέλειας και στη συνέχεια με την πρόσληψη προσωπικού) μετά την ψήφιση του νόμου και λειτουργεί από 1/8/2003.

■ Άρθρο 1 Ν.3115/2003

- «... με σκοπό την προστασία του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.»
- «Στην έννοια της προστασίας του απορρήτου περιλαμβάνεται και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου.»

- **Διοίκηση της ΑΔΑΕ**
  - Ολομέλεια
  - Πρόεδρος
  - Αντιπρόεδρος
- **Γραφείο Νομικού Συμβούλου και Νομικών υπηρεσιών**
- **Υπηρεσιακές Μονάδες**

- Υποστηρίζει τις υπηρεσίες της ΑΔΑΕ για τη σύνταξη κανονιστικών και ατομικών διοικητικών πράξεων
- Επεξεργασία νομικών κειμένων
- Ενημέρωση για αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο
- Νομική συνδρομή για αντιμετώπιση περιπτώσεων παραβίασης απορρήτου
- Διερεύνηση και επεξεργασία καταγγελιών

- 1. Διεύθυνση Διασφάλισης Υποδομών, Απορρήτου Υπηρεσιών και Εφαρμογών Διαδικτύου**
- 2. Διεύθυνση Διασφάλισης Υποδομών και Απορρήτου Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών**
- 3. Διεύθυνση Διασφάλισης Απορρήτου Ταχυδρομικών Υπηρεσιών**
- 4. Αυτοτελές Τμήμα Ελέγχου Άρσης του Απορρήτου**

- **Επιβλέπει τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στις Υποδομές, Υπηρεσίες και Εφαρμογές Διαδικτύου**
- **Ελέγχει:**
  - παρόχους διασύνδεσης στο διαδίκτυο (Internet Service Providers)
  - παρόχους υπηρεσιών και εφαρμογών (Application Service Providers)
- **Περιλαμβάνει:**
  - Τμήμα Εφαρμογών Διαδικτύου
  - Τμήμα Υπηρεσιών Προστιθέμενης Αξίας
  - Τμήμα Υποδομών Διαδικτύου

- **Επιβλέπει τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στις Τηλεπικοινωνιακές Υπηρεσίες**

- **Περιλαμβάνει:**
  - Τμήμα Κινητών Επικοινωνιών (GSM, GPRS, UMTS)
  - Τμήμα Τοπικών Ασύρματων Δικτύων (WLAN, LMDS, FWA)
  - Τμήμα Δορυφορικών Επικοινωνιών (VSAT)
  - Τμήμα Σταθερών Επικοινωνιών (ISDN, ADSL, XDSL, PSTN)

- Επιβλέπει τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στις Ταχυδρομικές Υπηρεσίες
- Περιλαμβάνει:
  - Τμήμα Ταχυδρομείων
  - Τμήμα Ταχυμεταφορών

■ Άρθρο 6, Ν.3115/2003

- **Διενέργεια ελέγχων**, με σκοπό την προστασία του απορρήτου επιστολών και επικοινωνιών.
  - Οι έλεγχοι μπορεί να διενεργούνται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας
  - Τακτικοί και έκτακτοι έλεγχοι
  - Αφορούν εγκαταστάσεις, τεχνικό εξοπλισμό, αρχεία, βάσεις δεδομένων
- Παραδείγματα εποπτευόμενων φορέων:
  - Δημόσιες υπηρεσίες
  - Ιδιωτικές επιχειρήσεις
  - Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ)που έχουν γενικό αντικείμενο την επικοινωνία όπως,
  - Εταιρίες σταθερής/κινητής τηλεφωνίας,
  - πάροχοι διασύνδεσης στο διαδίκτυο, πάροχοι υπηρεσιών κτλ

■ Άρθρο 6, Ν.3115/2003

- **Εκδίδει Κανονιστικές πράξεις** που ρυθμίζουν λεπτομερώς τις υποχρεώσεις των εποπτευόμενων από την ΑΔΑΕ φορέων
  - Δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης

■ Άρθρο 6, Ν.3115/2003

- **Εξετάζει καταγγελίες** σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων, όταν θίγονται από τον τρόπο και τη διαδικασία άρσης του απορρήτου
- **Καλεί σε ακρόαση** τους εποπτευόμενους δημόσιους φορείς, υπηρεσίες, εταιρίες και κάθε άλλο πρόσωπο που ενδέχεται να συμβάλει στην εκπλήρωση της αποστολής της
- Προβαίνει σε **κατάσχεση μέσων παραβίασης** του απορρήτου, καταστροφή στοιχείων που έχουν καταγραφεί παράνομα.
- Εποπτεύει τη λειτουργία και οργάνωση των υπηρεσιών **ταχυδρομείων**

■ Άρθρο 9, Ν.3115/2003. Εγγύηση και **διασφάλιση της άρσης του απορρήτου** των επικοινωνιών

- σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία ρυθμίζονται οι διαδικασίες, καθώς και οι τεχνικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου, μετά από αρμόδια δικαστική και εισαγγελική έγκριση
  - Καθορισμός στοιχείων στα οποία επιτρέπεται η πρόσβαση
  - Τεχνικές μέθοδοι πρόσβασης
  - Υποχρεώσεις παρόχων επικοινωνίας
  - Τεχνικές λήψης, αναπαραγωγής, μεταβίβασης στοιχείων
  - Εγγυήσεις για χρήση και καταστροφή τους
  - Άλλες λεπτομέρειες της διαδικασίας
- Έλεγχος τήρησης όρων – δεν υπεισέρχεται στην κρίση των αρμόδιων δικαστικών Αρχών
- Π.Δ. 47/ 10 Μαρτίου 2005

Διαδικασίες καθώς και Τεχνικές και Οργανωτικές Εγγυήσεις για την Άρση του Απορρήτου των Επικοινωνιών και για τη Διασφάλισή του

■ Άρθρο 1.

Άρση απορρήτου ώστε να μην θίγεται η ιδιωτική ζωή και η προσωπικότητα του πολίτη, παρά μόνο στο μέτρο και για όσο χρονικό διάστημα είναι απολύτως αναγκαίο.....

■ Άρθρο 2.

Επισύνδεση: Η παράλληλη σύνδεση τρίτου σε δίκτυο επικοινωνιών κατά τρόπο ώστε να παρακολουθεί διεξαγόμενη επικοινωνία και να λαμβάνει το περιεχόμενο και τα στοιχεία αυτής σε πραγματικό χρόνο.

■ Άρθρο 3.

Αφορά την επικοινωνία μέσω δικτύου επικοινωνίας ή παρόχου υπηρεσιών επικοινωνιών.

Ορίζονται τα ακόλουθα είδη επικοινωνίας:

- **Επιστολογραφία,**
- **τηλετυπική,**
- **τηλεφωνική,**
- **ασυρματική,**
- **διαδικτυακή,**
- **δορυφορική,**
- **δεδομένων,**
- **μέσω μισθωμένων κυκλωμάτων,**
- **προστιθέμενης αξίας**
  - (αυτόματος τηλεφωνητής, τηλεομοιοτυπία, γραπτά μηνύματα,
  - ηλ.ταχυδρομείο, πρόσβαση σε ιστοσελίδες,
  - πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων, ηλεκτρονικές συναλλαγές,
  - τηλεδιασκέψεις, πληροφορίες καταλόγου,
  - υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και συνδυασμένες μορφές)

■ Άρθρο 4. Στοιχεία Επικοινωνίας

Π.χ. Τηλεφωνική Επικοινωνία:

- Καλών και καλούμενος αριθμός κλήσης και συνδρομητής, και στις αναπάντητες κλήσεις
- Ώρα και γεωγραφικός εντοπισμός
- Περιεχόμενο επικοινωνίας
- Ταυτότητα τερματικής συσκευής
- Στοιχεία εισαγωγής για ειδικές λειτουργίες
- Σηματοδότηση ετοιμότητας
- Στοιχεία εκτροπής

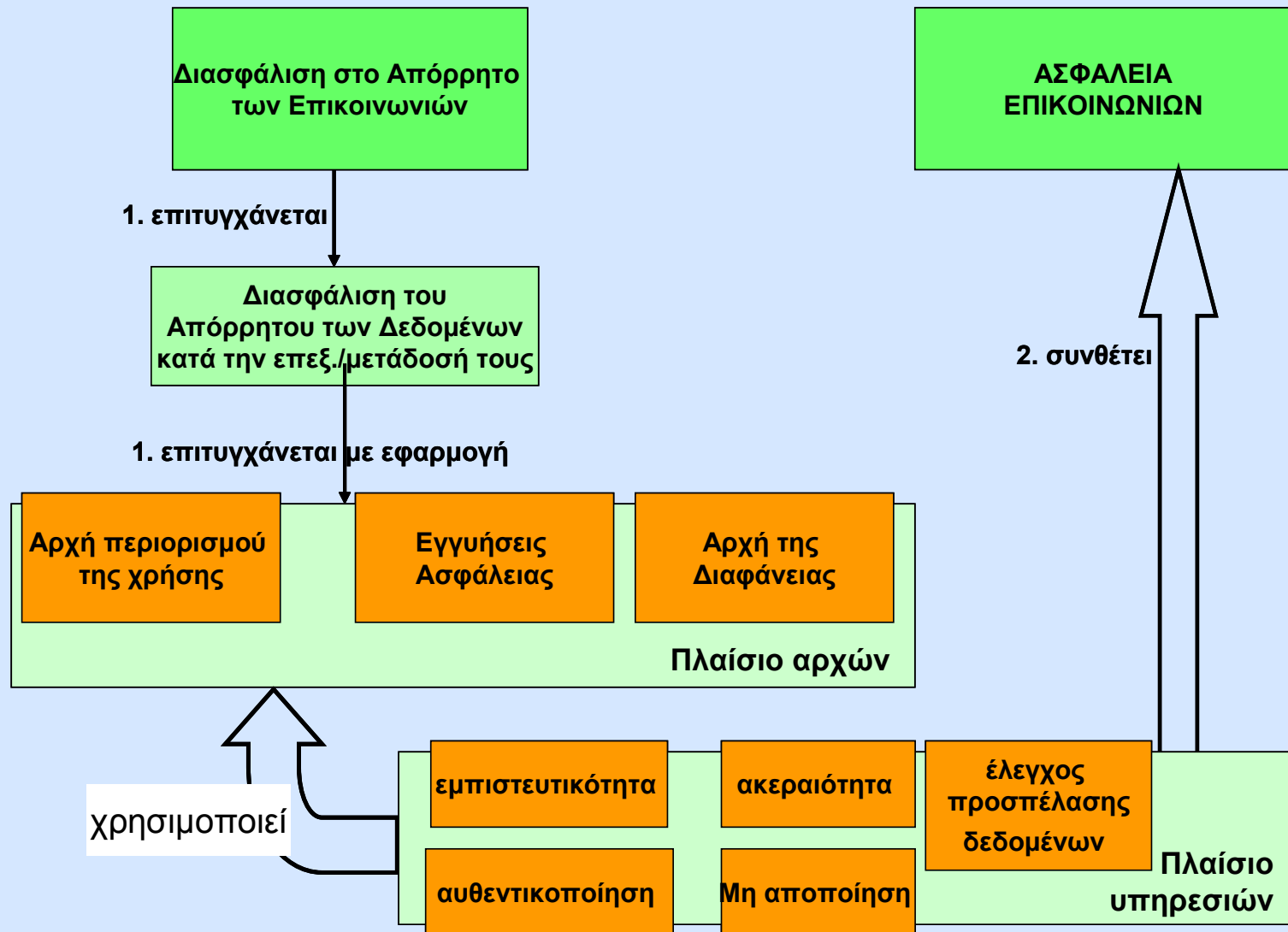
1. Επικοινωνία:

- μετάδοση δεδομένων μέσα από οποιοδήποτε κανάλι επικοινωνίας (τεχνολογίες μετάδοσης και το φυσικό μέσο) και
- Επεξεργασία των δεδομένων με σκοπό την οργάνωση και μετάδοσή τους στα κανάλια επικοινωνίας.

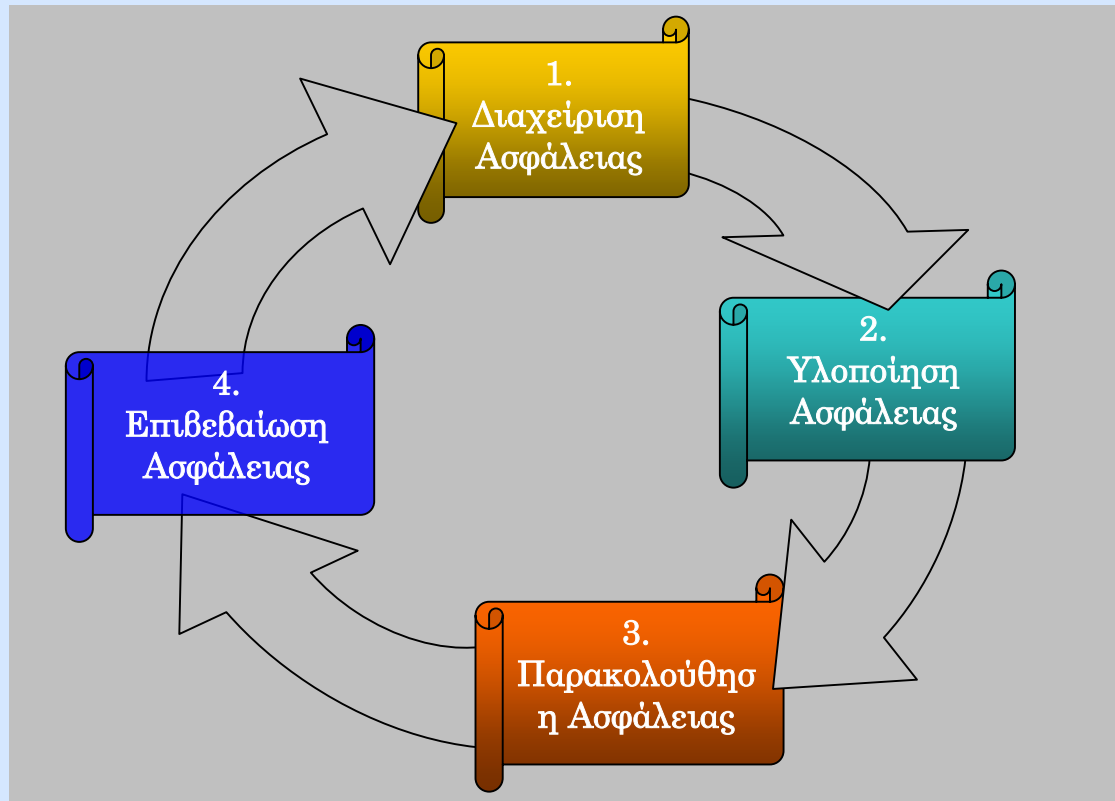
2. Η Διασφάλιση Απορρήτου επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση των παρακάτω αρχών :

- **περιορισμός χρήσης:** τα δεδομένα δεν θα αποκαλύπτονται σε όποιους τρίτους.
- **εγγυήσεις ασφαλείας:** προφύλαξη έναντι στην απώλεια καταστροφή ή μη εξουσιοδοτημένη χρήση, αλλοίωση ή αποκάλυψη.
- **διαφάνεια:** αποδεικνύεται ο σκοπός ύπαρξης των δεδομένων και ο ιδιοκτήτης των δεδομένων.

1. Οι παραπάνω αρχές ικανοποιούνται μέσα από τις ακόλουθες υπηρεσίες:
  - **εμπιστευτικότητα δεδομένων** (τα δεδομένα δεν αποκαλύπτονται σε μη εξουσιοδοτημένες οντότητες). Ικανοποιούν την αρχή περιορισμού της χρήσης.
  - **Πιστοποίηση και έλεγχος προσπέλασης δεδομένων** (αποδεικνύεται η ταυτότητα μίας οντότητας καθώς και η γνησιότητα των δεδομένων που ανταλλάσσονται). Ικανοποιούν την αρχή περιορισμού της χρήσης.
  - **ακεραιότητα δεδομένων** (τα δεδομένα δεν τροποποιούνται κατά την μεταφορά τους). Ικανοποιεί την αρχή εγγυήσεων ασφάλειας.
  - **Μη αποποίηση** (απαραίτητη για να αποδεικνύεται ο σκοπός ύπαρξης των δεδομένων). Ικανοποιεί την αρχή της διαφάνειας.

- Η ΑΔΑΕ εποπτεύει τη διασφάλιση του απορρήτου μέσα από ελέγχους στον κύκλο ζωής της Ασφάλειας Πληροφορίας και Επικοινωνιών των εποπτευόμενων φορέων

- Έλεγχος του εποπτευόμενο φορέα εάν έχει πραγματοποιήσει **ανάλυση πληροφοριακού κινδύνου**, με σκοπό τον εντοπισμό των ευαίσθητων από πλευράς ασφάλειας πληροφοριακών πόρων.
- Έλεγχος **Γενικής Πολιτικής Ασφάλειας** καθώς και επιμέρους ειδικών Πολιτικών και συμμόρφωση αυτών με τα όσα ορίζονται στους σχετικούς **Κανονισμούς της ΑΔΑΕ**.
- Έλεγχος **Τεχνικών Εγχειριδίων** που περιγράφουν τη διαμόρφωση των συστημάτων ασφάλειας.

B) Επιθεώρηση μέτρων Υλοποίησης Ασφάλειας

- έλεγχος εφαρμογής κατάλληλης **αρχιτεκτονικής ασφάλειας δικτύου** με τη χρήση ειδικού εξοπλισμού όπου απαιτείται (firewalls, VPNs, routers, κτλ)
- έλεγχος εφαρμογής κατάλληλων **κρυπτογραφικών τεχνικών** και αλγορίθμων
- των τεχνικών **διαχείρισης κρυπτογραφικών κλειδιών**
- προστασία από μη εξουσιοδοτημένη **πρόσβαση** σε συστήματα.

Γ) Επιθεώρηση μέτρων Παρακολούθησης Ασφάλειας

- ελέγχους στις **διαδικασίες εντοπισμού** περιστατικών ασφάλειας
- ελέγχους στις **διαδικασίες αντιμετώπισης** περιστατικών ασφάλειας
- έλεγχο στα **συστημάτων ειδοποίησης και αντιμετώπισης** επιθέσεων (Intrusion Detection and Response Systems)
- έλεγχο στις διαδικασίες **συνέχειας λειτουργιών** (Business Continuity Plan)

Δ) Επιθεώρηση μέτρων Επιβεβαίωσης Ασφάλειας

- Έλεγχο διαδικασιών **εσωτερικών ελέγχων ασφάλειας** των εποπτευόμενων φορέων, όπως self-audits
- Έλεγχο των **τεχνικών διείσδυσης** στο δίκτυο και τα συστήματα (Penetration testing) που πιθανώς πραγματοποιεί ο εποπτευόμενος φορέας.

■ ΦΕΚ Αρ. 87 / 26 Ιαν 2005

- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου κατά την Παροχή Κινητών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών
- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου κατά την Παροχή Σταθερών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών
- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου κατά την Παροχή Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών μέσω Ασύρματων Δικτύων

■ ΦΕΚ Αρ. 88 / 26 Ιαν 2005

- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου στις Διαδικτυακές Επικοινωνίες και τις συναφείς Υπηρεσίες και Εφαρμογές
- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου Διαδικτυακών Υποδομών
- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου Εφαρμογών και Χρήστη Διαδικτύου

■ ΦΕΚ Αρ. 298 / 8 Μαρ. 2005

- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου των συναλλαγών κατά τη χρήση Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών

■ ΦΕΚ Αρ. 384 / 24 Μαρ. 2005

- Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου των Ταχυδρομικών Υπηρεσιών

Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου στις Διαδικτυακές Επικοινωνίες και τις Συναφείς Υπηρεσίες και Εφαρμογές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΣΚΟΠΟΣ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1. Σκοπός – Πεδίο Εφαρμογής

Άρθρο 2. Ορισμοί

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΑΡΟΧΟΥ

Άρθρο 3. Περιεχόμενο Πολιτικής Ασφάλειας

Άρθρο 4. Περιεχόμενο Πολιτικής Πρόσβασης

Άρθρο 5. Περιεχόμενο Πολιτικής Αποδεκτής Χρήσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ ΑΠΟΡΡΗΤΟ _ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Άρθρο 6. Απόρρητο

Άρθρο 7. Προστασία Επεξεργασίας των Δεδομένων Επικοινωνίας

Άρθρο 8. Προστασία Επεξεργασίας Αρχείων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΩΝ – ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Άρθρο 9. Υποχρεώσεις Παρόχων Αναφορικά με την Πολιτική Ασφάλειας

Άρθρο 10. Διαδικασία Ελέγχου από την ΑΔΑΕ

Άρθρο 11. Άσκηση Εποπτείας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 12. Μεταβατικές Διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 13. Έναρξη Ισχύος

- **Εισαγωγή της Οδηγίας 58/2000 στο Ελληνικό δίκαιο**

Βρίσκεται στο τελευταίο στάδιο πριν την κατάθεσή της στο κοινοβούλιο.

Η ΑΔΑΕ έχει εκφράσει σχόλια σε πολλαπλές εκδόσεις του κειμένου.

- **Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την διατήρηση δεδομένων**

Η ΑΔΑΕ έχει εκφράσει τις επιφυλάξεις της για τη μακροχρόνια διατήρηση και έχει επισημάνει την ανάγκη να ακολουθείται χωρίς αλλαγές ή παρεκκλίσεις το ισχύον νομικό πλαίσιο

- Πρόταση για **Εθνική Στρατηγική Ασφάλειας Δικτύων και Πληροφοριών – ΕΣΑΔΠ**
- Συνεργασία όλων των εποπτικών Αρχών / Φορέων για την Ασφάλεια Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών
- **Κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών**
- Η δημιουργία **προτύπων, θέσεων** πολιτικής και συνεργασίας
- Η προληπτική διαπίστωση και **διαχείριση των κινδύνων**
- Η **διεθνής συνεργασία** (να αναδειχθεί η χώρα πρωτοπόρος των σχετικών διεθνών προσπάθειών, ενόσω υπάρχει ακόμη χρόνος)
- **Εθνική ανταγωνιστικότητα** με διαμόρφωση κατάλληλου λειτουργικού περιβάλλοντος, προστασία του εθνικού **κεφαλαίου γνώσης**

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΡΟΛΟΙ					Επικοινωνία με τον πολίτη
		Ρυθμίσεις, κανονισμοί	Έλεγχοι εφαρμογής θεσμικού πλαισίου	Computer Forensics	Πιστοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών ασφαλείας	Παροχή προϊόντων-υποδομών ασφαλείας	
ΑΔΑΕ	Προστασία απορρήτου επικοινωνιών	X	X				NAI
ΑΠΔΠΧ	Προστασία προσωπικών δεδομένων	X	X				NAI
ΕΕΤΤ	Διαπίστευση Αρχών Πιστοποίησης Ηλ. Υπογραφής	X	X				NAI
ΕΛΑΣ	Εξέταση ψηφιακών πειστηρίων Ηλεκτρονική περιπολία			X			OXI
ΕΥΠ	Εφαρμογή εθνικών κανονισμών, πιστοποίηση προϊόντων ασφαλείας	X			X		OXI
ΕΦΤΑ	Πρόληψη τηλεπικοινωνιακής απάτης	X				X	NAI
ΓΕΕΘΑ	Έκδοση εθνικών κανονισμών ασφαλείας	X					OXI

- η **οργάνωση ενός μονίμου Φόρουμ** για την ανταλλαγή απόψεων και την ανάπτυξη κοινών συντονισμένων προγραμμάτων διαχείρισης πληροφοριών
  - της κεντρικής κυβέρνησης,
  - των τοπικών αρχών,
  - των μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών,
  - των μικρών εταιρειών και
  - των απλών χρηστών.

■ Ερωτήσεις – Σχόλια